

ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ І ПЕДАГОГІКИ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**СУЧАСНА ПЕДАГОГІКА
ТА ПСИХОЛОГІЯ: МЕТОДОЛОГІЯ,
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

4–5 жовтня 2019 р.

м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Іляшко Олександр Олександрович – директор Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін, к.ю.н.;

Виноградова Вікторія Євгенівна – завідувач кафедри психології та педагогіки Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, к.п.н., доцент;

Максименко Сергій Дмитрович – директор Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, доктор психол. наук, професор, академік-секретар Відділення психології, вікової фізіології та дефектології НАПН України;

Біла Ірина Миколаївна – професор кафедри психології та педагогіки Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, д.п.н., професор;

Костюченко Олена Вікторівна – професор кафедри психології та педагогіки Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, д.п.н., доцент;

Романюк Людмила Василівна – професор кафедри психології та педагогіки Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, д.п.н., професор;

Юрченко Віктор Іванович – доцент кафедри психології та педагогіки Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, к.п.н., доцент.

Сучасна педагогіка та психологія: методологія, теорія і практика:

С91 матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 4–5 жовтня 2019 р. – К.: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2019. – 184 с.

ISBN 978-966-916-938-9

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасна педагогіка та психологія: методологія, теорія і практика», яка відбулася на базі Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського 4–5 жовтня 2019 р.

УДК 37.01+159.9(063)

Митрофанова С. С.

Образ професійного Я майбутніх психологів,
які здобувають другу вищу освіту 156

Оверчук В. А.

Психологічні особливості учасників вертикального мобінгу в колективі 159

НАПРЯМ 7. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ.

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Орловська О. А.

Психологічні чинники адаптації сім'ї учасників бойових дій 163

Сергієнко Н. П., Сергієнко В. В.

Психолого-правові засади формування міжетнічної толерантності у студентів
в процесі навчання..... 166

НАПРЯМ 8. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Бойчас К. І.

Роль соціально-педагогічної діагностики у виявленні шкільної
дезадаптації учнів підліткового віку..... 170

Комар І. В.

Зарубіжні соціально-педагогічні дослідження
як основа вивчення поняття «опіка»..... 174

Логвиненко В. М., Грицанюк В. В.

Актуальні аспекти розробки освітньо-професійної програми підготовки
бакалаврів за спеціальністю 231 «Соціальна робота»..... 178

Шестакова А. С.

Актуальні питання соціально-педагогічної роботи з військовослужбовцями
строкової служби в Збройних Силах України..... 181

Логвиненко В. М.,
*кандидат філософських наук,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін та соціальної роботи
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*

Грицанюк В. В.,
*кандидат політичних наук,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін та соціальної роботи
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 231 «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»

Соціальна сфера продовжує активно розвиватися та трансформуватися, намагаючись відповідати сучасним тенденціям високорозвинених та соціально захищених країни світу. Свідченням цього є прийняття нових законів та стандартів у соціальній сфері. В цьому контексті також зростає рівень вимог суспільства до професіоналізму фахівців у сфері соціально-допомогаючої діяльності.

В основі професійного здійснення соціальної роботи безперечно лежить професійна компетентність. Поняття професійної компетентності є предметом наукових досліджень багатьох вчених, таких як О. Ігнат'єва, Е. Царькова, Н. Брюханова, О. Деркач, Н. Пов'якель, І. Зимня, В. Дударьов, Н. Горішна, Т. Матвійчук, Н. Копилова та інших. Поділяючи думку Н. Пов'якель, під професійною компетентністю ми будемо розуміти перш за все інтегральну характеристику професіоналізму, яка дозволяє визначити рівень підготовленості та здатність особистості успішно вирішувати професійні завдання і виконувати професійні обов'язки. Професійна компетентність виступає основним компонентом професіоналізму і визначальним фактором успішності реалізації соціальних та життєдіяльнісних функцій фахівця [1]. Компетентність соціального працівника проявляється в його практиці, при взаємодії з клієнтами, співробітниками, як здатність адекватно реагувати на потреби, вирішувати дилеми, які виникають у процесі роботи, використовуючи свої вміння та знання [2]. Соціальна робота передбачає, що якість взаємодії з клієнтом та її результат передусім залежить від фахівця, його професіоналізму та особистих якостей і тому, він має володіти комплексом як спеціальних так і загальних компетентностей.

Досліджуючи актуальні аспекти розробки освітньо-професійної програми підготовки фахівців соціальної роботи насамперед хочеться висловити певні застереження членам проектних груп, які укладають освітньо-професійні програми та навчальні плани підготовки. В Україні академічна спільнота у сфері соціальної роботи ще перебуває на стадії формування, отож більшість науково-педагогічних працівників не мають базової освіти з соціальної роботи.

Володіючи певною свободою у формування змісту навчальних планів та програм підготовки фахівців з соціальної роботи, випускові кафедри можуть вводити в освітню програму навчальні дисципліни, які відповідають базовій освіті викладацького складу або його науковим інтересам, що є відмінними від сфери соціальної роботи і мають до неї дуже опосередковане відношення. Ще одним важливим аспектом, який необхідно враховувати при укладанні навчальних планів, є те, що багато навчальних програм розробляються у рамках партнерських проектів, і як результат – вони відображають стандарти підготовки фахівців у навчальних закладах країн-партнерів, і не завжди відповідають реаліям українського соціуму.

Фахівці соціальної сфери мають володіти цілим комплексом компетентностей, які відповідають вимогам часу. Значною мірою ці проблеми вирішує державний стандарт вимог до змісту теоретичної і практичної підготовки фахівця з соціальної роботи. Адже зміст та структура навчальних програм повинні відображати прийняті держані стандарти вищої освіти за даною спеціальністю. З першого вересня 2019/2020 навчального року був введений в дію Наказ № 557 від 24.04.2019 р. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Загальні компетентності, які визначені Стандартом вищої освіти для спеціальності «соціальна робота» передбачають наявність у випускника активної життєвої позиції та сформованої особистості, який має не лише ґрунтовні знання з історії, права, етики, культури і т.д., а й відповідні ціннісні орієнтації. Саме цінності визначають ставлення до дійсності та діяльність в усіх сферах. Реалізація цих вимог передбачає вирішення складних освітніх завдань, вирішення яких можливе в рамках таких курсів як «Інституційні основи державотворення», «Українська мова та культура», «Правові засади соціального захисту», «Етика та етикет соціальної роботи», «Особистість в системі соціальних змін».

Окрім цього, з розвитком новітніх технологій стрімко оновлюється й соціальне життя. Це викликає появу нетипових ситуацій, а відтак потребу швидкого вирішення неординарних завдань, прийняття правильних рішень в умовах обмеженого часу чи наявних перешкод тощо. Тому сьогодні від випускника вимагається володіння такими компетентностями, які передбачають гнучке мислення, вміння знаходити та аналізувати необхідну інформацію, здатність до швидкого реагування та вирішення проблем, прийняття обґрунтованих рішень, продукування нових ідей, креативності в роботі та ін. Це вимагає введення в навчальні плани підготовки бакалаврів нових предметів або модифікацію вже існуючих. З цією метою вважаємо за доцільне запровадити такі дисципліни як «Основи наукових знань та евристика», «Тайм-менеджмент», «Інформаційні технології в соціальній сфері», «Командна робота та презентаційні навички».

З огляду на те, що соціальна робота здійснюється за засадах поваги до гідності кожної людини і що усі однаковою мірою претендують на захист соціальних прав та на рівні можливості в отриманні соціальних послуг, фахівці

мають володіти компетенцією «надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей» [3]. Тому, для кращого розуміння проблем, потреб, особливостей, відмінностей клієнтів, як окремі дисципліни або як змістові модулі чи блоки для вивчення можна запропонувати такі курси як «Основи соціальної інклюзії», «Соціальна геронтологія», «Етноси та міжетнічна толерантність», «Гендерні аспекти соціальної роботи».

Сьогодні існує тенденція до розширення сфери діяльності фахівців соціальної роботи, вихід на міжнародний рівень, з'являються інноваційні технології, підходи, тренди в соціальній роботі. У відповідності до цього навчальні плани потрібно постійно коригувати або оновлювати навчальні програми вже існуючих предметів додаючи відповідні змістові модулі. Поряд з базовими дисциплінами такими як «Теорія соціальної роботи», «Соціальна робота з різними групами клієнтів», «Соціальна політика» та ін. вважаємо актуальним вивчення таких як «Технології підготовки соціальних проектів», «Державні і міжнародні стандарти соціальної роботи», «Міграційні процеси та міжкультурна комунікація», «Соціальна робота в державних та недержавних інституціях» «Міжнародна соціальна робота», «Менеджмент соціальної роботи», «HR та кадрова політика в соціальній роботі», «Волонтерська діяльність», «Соціальна анімація та арт-терапія». Це все сприятиме сучасній якійсній підготовці і набуття випускником відповідних компетенцій.

Отже, для належної підготовки фахівців соціальної роботи випусковим кафедрам, необхідно враховувати, що сьогодні соціальна робота є динамічною сферою; розширюються й змінюються її функції та завдання в суспільстві, з'являються нові соціальні проблеми, вирішення яких є в компетенції фахівців цієї галузі. І тому, укладаючи освітньо-професійні програми, необхідно обґрунтовано та виважено ставитися до переліку навчальних дисциплін, які пропонуються для вивчення студентам, постійно коригувати та змінювати їх відповідно до сучасних тенденцій розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Дударьов В. В. Професійна компетентність соціальних працівників: методи управління. *Грані*. 2015. № 4. С. 27-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2015_4_7.
2. Ілініч С. Ю. Професійна компетентність фахівців соціальної сфери як соціодидактична проблема / С. Ю. Ілініч, Н. О. Ляшкова // *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Серія : Соціально-педагогічна. 2016. Вип. 26. С. 85-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_sp_2016_26_11.
3. Стандарт вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти Бакалавр, галузь знань 23 Соціальна робота, спеціальність 231 Соціальна робота. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 557. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty>